

Názory slovenskej mládeže na Slovensku a v Maďarsku na etnokultúrny rozvoj etnických minorít

Ladislav Lenovský, Univerzita Konštantína Filozofa Nitra, l.lenovsky@ukf.sk
Mária Homišinová, Spoločenskovedný ústav SAV Košice, homisinova@saske.sk

LENOVSKÝ, Ladislav - HOMIŠINOVÁ, Mária. Opinions of Slovak Youth in Slovakia and Hungary about Ethno-Cultural Development of Ethnical Minorities. Individual and Society, 2011, Vol. 14, No. 3.

The main purpose of this contribution is to publicize research results of the lingual-communicative behavior of the Slovak youth in Slovakia and Hungary, which were obtained in 2010 in both named countries. We analyze an indicator of the minority ethno-cultural development, as well as three selected components of it - individually and in reciprocal interrelations, as well. The referential framework of this article consists of two analytical levels:

- analysis of opinions relating to the development of the national culture (Slovak or Hungarian), mother language (Slovak or Hungarian) and national education (Slovak or Hungarian),
- analysis of mutual contexts of research participant opinions (individual groups about ethno-cultural development of minorities with regard to the identification indicators of research participants (locality, family, education).

National culture. Mother language. National education.

Príspevok vznikol v rámci riešenia grantového projektu VEGA 2/93/2009

1. Úvod

Etnokultúrne procesy patria k najdynamickejším, najkomplikovanejším a najdôležitejším sociokultúrnym charakteristikám každého spoločenstva. Etnické vymedzovanie kultúry a society je i dnes, v časoch multikulturalizmu a deetnizácie kultúry, efektívnym a používaným nástrojom ich deskripcie, genézy, realizácie politického aj ekonomického manažmentu. Pozitivistické výsledky doterajšieho výskumu etnokultúrnej problematiky sa odpútali od primordialistických a sčasti aj esencialistických koncepcií etnicity a etnickej identity, smerom ku konštruktivistickému, kontextuálnemu a situačnému chápaniu. Prispeli k tomu vedecké analýzy ich vývoja, existencie a perspektív, realizované formou sofistikovanej interdisciplinárnej metodiky získania poznatkov. Kľúčovou je však ich interpretácia prostredníctvom multidisciplinárneho prístupu. Výskum problematiky etnických/etnokultúrnych minorít na prelome 20. a 21. storočia je prirodzenou reakciou na existenciu multietnických a multikultúrnych spoločenstiev. Vyplýva zo spoločenskej, ekonomickej aj politickej požiadavky lepšie spoznať princípy ich fungovania

a potreby presnejšej predikcie vývoja. Nejedná sa len o výskum „problémových“ otázok, lokalít a etnokultúrnych spoločenstiev, ale komplexné poznanie zákonitostí ich existencie.

Etnokultúrne tradície a identita slovenskej minority v Maďarsku existuje v prostredí verejnom (politicko-ekonomickom a inštitucionálnom), aj v prostredí rodinnom. Jazyk, identita a kultúra tejto minority sú formované prevažne týmito tromi sférami. Výchova a život v rodine prinášajú možnosť ich medzigeneračného prenosu (tradovania) v materinskom jazyku. Vzdelávanie a verejná angažovanosť zas vyvolávajú ich modifikáciu v systéme školstva. Výsledkom je rôzna miera akulturácie (od adaptácie po asimiláciu), v ktorej významné miesto zohráva (nevyhnutný) bilingvizmus.

Snaha každej

minority spočíva v kultúrnej kompatibilizácii s majoritou, ktorá je nevyhnutná pre fungovanie spoločnosti. Ich príslušnosť k Maďarsku a pocit vlastenectva sú veľmi silné (je to ich domov, vlasť). V snahe byť rovnocennými občanmi, v škole, zamestnaní, či lokálnej societe, musia neustále sledovať a reagovať na požiadavky majority (najmä vzhľadom na stereotypy a etnofaulizmy – kultúrne univerzálne prítomné síce v rôznej miere, ale v každom multietnickom prostredí). V mnohých situáciách je ľahšie etnicky sa neodlišovať.[1] Interpersonálna komunikácia v rámci lokálnych, resp. medzilokálnych vzťahov je ideálnym prostredím.[2] Bilingvizmus je jej dôležitým nástrojom, aj nevyhnutným následkom.[3]

Otázke etnokultúrneho rozvoja slovenskej minority sa dotkol, hoci len parciálne, aj empirický výskum jazykovo-komunikačného správania slovenskej mládeže na Slovensku a v Maďarsku realizovaného v roku 2010 v obidvoch krajinách.[4] V metodike bol aplikovaný etnokultúrny ukazovateľ, ktorý zisťoval názory mladej generácie ľudí v obidvoch krajinách na rozvoj národnostnej kultúry, materinského jazyka a národnostného školstva ako základných atribútov etnokultúrneho rozvoja každej minority.

Cieľom predmetného článku je prezentovať výsledky získané analýzou tohto etnokultúrneho ukazovateľa.

2. Popis metodiky, vzťahový rámec analýzy a spracovanie dát

V súlade so stanovenými cieľmi celého výskumného projektu, účelom použitej metodiky bolo aj skúmanie pôsobenia etnokultúrnych činiteľov vo vedomí účastníkov výskumu, resp. zistenie, či a akú úlohu zohrávajú tieto činitele pri jazykovo-komunikačnom správaní slovenskej mládeže na Slovensku (SS) aj v Maďarsku (SM).

Etnokultúrny ukazovateľ ponúkol tri položky (pôsobiace činitele): národnostnú kultúru, materinský jazyk a národnostné školstvo, ktoré sme mohli analyzovať samostatne, ale aj vo vzájomných súvislostiach.

Znenie otázky bolo nasledovné: Domnievate sa, že je potrebné, aby príslušníci Vašej menšiny (v prípade Slovákov v Maďarsku), resp. aby príslušníci maďarskej menšiny (v prípade Slovákov na Slovensku) rozvíjali aj v budúcnosti:

- národnostnú (slovenskú/maďarskú) kultúru
- slovenský/maďarský jazyk ako materinský jazyk
- národnostné (slovenské/maďarské) školstvo.

V otázke bolo znenie jednotlivých položiek diferencované vzhľadom k adresátovi (pre SM použitý termín – slovenská ..., pre SS – maďarská ...).

Respondenti na sedembodovej (ratingovej) škále (od rozhodne nie – 1 po rozhodne áno – 7) posudzovali každú z predložených položiek samostatne.

Referenčný rámec článku obsahuje dve roviny analýz, ktoré interpretujeme z pohľadu obidvoch jazykových skupín:

- analýza názorov na rozvoj národnostnej (maďarskej resp. slovenskej) kultúry, materinského (slovenského resp. maďarského) jazyka a národnostného (slovenského resp. maďarského) školstva;

- analýza vzájomných súvislostí názory účastníkov výskumu na etnokultúrny rozvoj minorít v závislosti od identifikačných ukazovateľov účastníkov výskumu.

Aplikovaná sedemstupňová škála umožňovala realizovať *frekvenčnú analýzu* (%-ne zastúpenie odpovedí; N =počet odpovedajúcich respondentov v podskupinách: SS_N ; SM_N) podľa jednotlivých jazykových skupín za použitia testovacieho kritéria chí kvadrát (χ^2) (grafy č. 1, 2 a 3), *deskriptívnu analýzu* (aritmetický priemer celej vzorky M_{SS-SM} , jednotlivých podskupín M_{SS} , M_{SM} , resp. označenie priemerných hodnôt [img src="file:///C:/Users/MO/AppData/Local/Temp/msohtmlclip1/01/clip_image002.gif" height="16" width="16">a smerodajná odchýlka SD) (tab. č. 1 a č.2), a tiež analýzu variancie na posúdenie rozdielov medzi priemermi príslušných položiek: dvojrozmernú analýzu rozptylu - two way ANOVA (graf č. 4), trojrozmernú analýzu rozptylu - three way ANOVA (skupiny vs identifikačný údaj vs etnokult. ukazovateľ) za použitia F-testu (minimálne kritérium významnosti $p \leq 0,05$), ktorá naznačuje súvislosti medzi ukazovateľmi.

Pre posúdenie vnútornej štruktúry troch položiek etnokultúrneho rozvoja minority sme použili metódu faktorovej analýzy (metóda extrakcie - Principal Component Analysis, rotácia Varimax, Varimax normalization), ktorá viedla k zreteľnej 1-faktorovej štruktúre u obidvoch skupín nasledovne: SS: s eigenvalue 2,21 so sýtením 73,74 % odpovedí,

SM: s eigenvalue 2,32 so sýtením 77,21 % odpovedí.

Podiel rozptylu výsledkov, vysvetleného 1-faktorovou štruktúrou je plauzibilný.

Vnútornú konzistenciu variantov metodiky sme zisťovali Cronbachovým koeficientom alfa (C_α). Celková hodnota štandardizovaného koeficientu reliability pre SS-SM₂₀₀ má hodnotu C alfa= 0,846; pre SS₉₉ má hodnotu $C_\alpha=0,821$; pre SM₉₃ $C_\alpha=0,852$, čo považujeme za akceptovateľné.

Výsledky ďalších analýz prezentujeme v tabuľkovej a grafickej podobe.

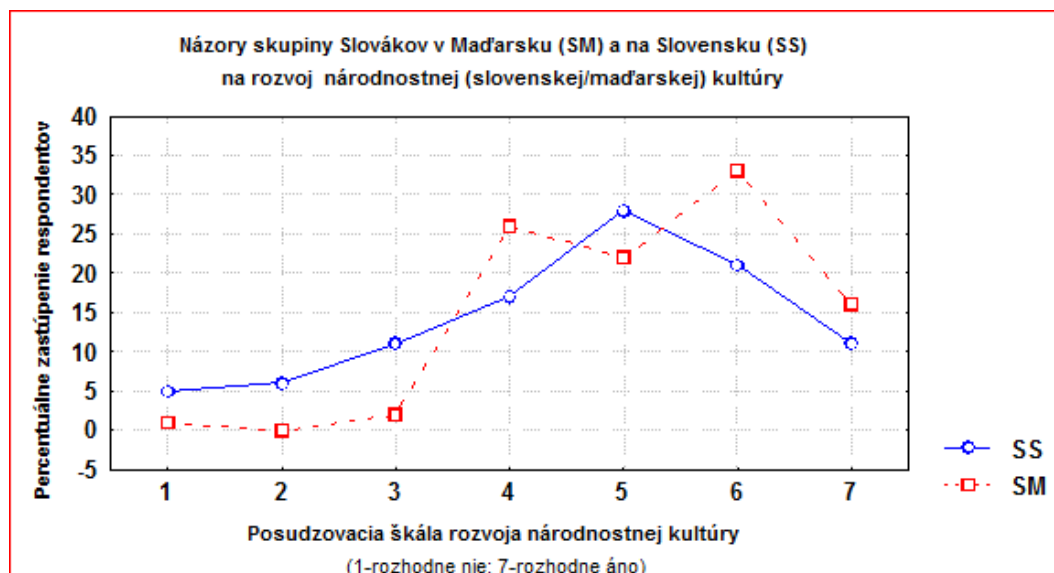
3. Výsledky

Výsledky realizovaných analýz budeme interpretovať v zmysle skôr uvedeného referenčného rámca zachovajúc dve línie analýzy.

3.1 Analýza položiek etnokultúrneho ukazovateľa

Z realizovaných analýz ukazovateľa etnokultúrneho rozvoja najskôr prezentujeme detailnejšie výsledky frekvenčnej analýzy, týkajúcej sa obidvoch jazykových skupín (SM a SS), a to jednotlivo pre každý ukazovateľ (graf. č. 1, č. 2 a č. 3). Následne, pre porovnanie, prostredníctvom grafu č. 4 priblížime analýzu rozptylu všetkých položiek ukazovateľa a jazykových skupín naraz.

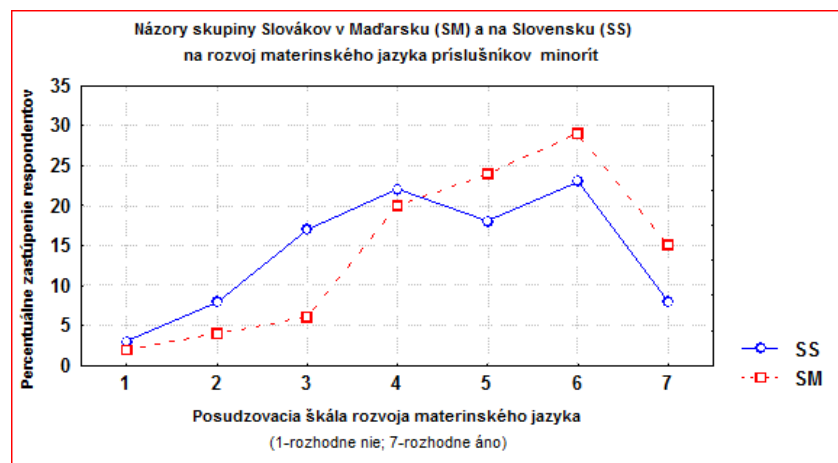
Graf 1:

Z grafu č. 1 vyplýva, že respondenti obidvoch jazykových skupín pri posúdení potreby rozvoja národnostnej kultúry najčastejšie volili pozitívne varianty škály. Pritom slovenská mládež v Maďarsku, ako minorita, intenzívnejšie pociťuje potrebu rozvoja národnostnej kultúry než slovenská mládež, ako majorita, posudzujúca potreby maďarskej minority v SR (v prípade SS varianty 5, 6, 7 volilo spolu 60,6 % respondentov; v prípade SM spolu 71 % respondentov). Vo všeobecnosti však obidve jazykové skupiny súhlasia s názorom o potrebe rozvíjať národnostnú kultúru. Modálnym variantom (najčastejšie volený variant) u Slovákov v SR je variant „skôr áno“ (28 %), u Slovákov v MR (33 %).

Testovanie výsledkov uvedeného ukazovateľa potvrdilo významné rozdiely medzi skupinami (SS-SM₁₉₉; p=0,0018; $\chi^2=21,09$).

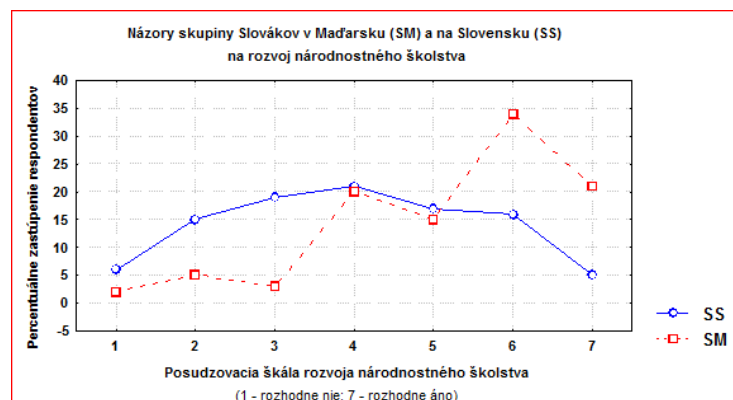
Graf 2:

Z grafu č. 2 rovnako vyplýva, že respondenti obidvoch jazykových skupín pri posúdení potreby rozvoja materinského jazyka najčastejšie volili pozitívne varianty škály. Pritom slovenská mládež v Maďarsku ako minorita intenzívnejšie pociťuje potrebu rozvoja materinského jazyka ako slovenská mládež ako majorita posudzujúca potreby maďarskej minority v SR (v prípade SS varianty 5, 6, 7 volilo spolu 49,5 % respondentov; v prípade SM spolu 68 % respondentov). Vo všeobecnosti však obidve jazykové skupiny súhlasia s názorom o potrebe rozvíjať materinský jazyk etnickej minority. Modálnym variantom u Slovákov v SR aj u Slovákov v MR je súhlasný variant „áno“ (SS - 23 %; SM - 29 %).

Napriek miernym odchýlkam v posudzovaní uvedeného ukazovateľa testovanie výsledkov frekvenčnej analýzy nepotvrdilo, že tieto rozdiely medzi skupinami sú významné (SS-SM₁₉₉; p=ns; $\chi^2=10,56$).

Graf 3:

Z grafu č. 3 vyplýva, že skupina Slovákov v Maďarsku pri posúdení potreby rozvoja národnostného (slovenského) školstva najčastejšie volila pozitívne varianty škály (varianty , a 7 volilo spolu až 70 % respondentov) Skupina Slovákov na Slovensku je k potrebe rozvoja maďarského národnostného školstva rezervovanejšia (pozitívne varianty volilo spolu len 34 % respondentov). Na diferencovanosť názorov jednotlivých skupín poukazuje aj modálny variant (najčastejšie volený) pri SS je to „skôr nie“ (19 %), pri SM „áno“ (34 %). Testovanie výsledkov frekvenčnej analýzy potvrdilo, že tieto rozdiely medzi skupinami sú významné (SS-SM₁₉₉; $p=0,00001$; $\chi^2 =35,11$).

Pre porovnanie výsledkov uvádzame výsledky deskriptívnej štatistiky. V tab. č. 1 uvádzame priemerné skóre troch položiek etnokultúrneho ukazovateľa z pohľadu celej výberovej vzorky (obidve jazykové skupiny spolu) a v tab. č. 2 z pohľadu jednotlivých skupín.

Tab. č. 1: Výsledky deskriptívne štatistiky celej výskumnej vzorky

	M_{SS-SM}	SD	N
Kultúra	4,99	1,44	200
Mat. jazyk	4,78	1,52	200
Školstvo	4,64	1,69	200

Všetko $p < 0,01$

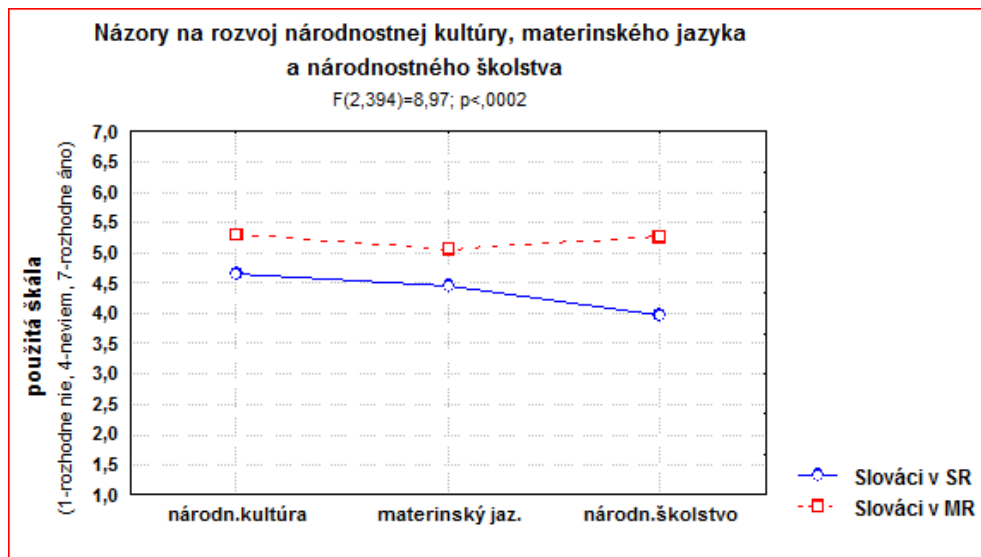
Tab. č. 2: Výsledky deskriptívnej štatistiky jednotlivých skupín

	SS		SM		F	p		
	SD	N	SD	N				
Kultúra	4,65	1,59	99	5,28	1,18	100	10,85	0,012
Mat. jazyk	4,46	1,55	99	4,99	1,41	100	8,22	0,046
Školstvo	3,97	1,62	99	5,27	1,46	100	34,62	0,000

Z tabuľky č. 1 je zrejmé, že vo všeobecnosti sa hodnotenie všetkých troch položiek etnokultúrneho ukazovateľa nachádza v pozitívnom poli posudzovacej škály blízko úrovne „skôr áno“, najpozitívnejšie pri položke národnostnej kultúry. Ak sa pozrieme do detailnejších analýz (tab. č. 2) vidíme rozdiely v hodnotení v rámci jednotlivých skupín. U Slovákov v SR je rozvoj predmetných položiek vnímaný diferencovane - najviac preferujú rozvoj národnostnej (maďarskej) kultúry, tesne za ním materinský (maďarský) jazyk u kontaktného (maďarského) etnika (blízko hodnotenia „skôr áno“), na rozvoj školstva majú celkovo ambivalentný názor (neviem). Názory Slovákov v MR sú viac menej vyvážené, orientované jednoznačnejšie pozitívnym smerom. Pritom vo všeobecnosti najväčší význam pripisujú zhodne rozvoju národnostnej (slovenskej) kultúry a národnostnému (slovenskému) školstvu. Ich pozícia hodnotenia na škále je posunutá pozitívnejším smerom (s vyššou intenzitou súhlasu) ako v prípade rozvoja materinského jazyka.

Uvedené výsledky prehľadne ilustrujeme aj na grafe č. 4

Graf 4:

Výsledky sú štatisticky významné na všetkých úrovniach: na úrovni skupín ($p \leq 0,0000$; $F=22,00$), na úrovni etnokultúrneho ukazovateľa ($p \leq 0,0004$; $F=7,96$) a aj na obojstrannej úrovni (skupiny vs etnokultúrny ukazovateľ) ($p \leq 0,0002$; $F=8,97$).

Výsledky Spearmanovej korelácie potvrdili vzájomnú súvislosť jednotlivých položiek:

u $SS-SM_{200}$ navzájom korelujú: kultúra a jazyk (0,621), kultúra a školstvo (0,630) a aj jazyk a školstvo (0,622); u SS_{99} odpovede korelujú od 0,485-0,653 u SM_{93} od 0,546-0,753.

3. 2 Súvislosť etnokultúrneho ukazovateľa a identifikačných ukazovateľov

V ďalších analýzach, poukazujúcich na vzájomné súvislosti medzi ukazovateľmi, uvádzame výsledky analýzy rozptylu (two way ANOVA), kde ako nezávislé premenné (antecedent) vystupujú skupiny respondentov (Slováci v Maďarsku a na Slovensku) a lokalita (mesto, vidiek), rod (muži a ženy), vzdelanie (stredoškolské, vysokoškolské[5]) a ako závislé premenné (konzekvent) tri položky etnokultúrneho ukazovateľa uplatňované jednotlivo: národnostná kultúra (rozvoj a), materinský jazyka (rozvoj b) a národnostné školstvo (rozvoj c).

Z výsledkov vzájomnej analýzy sme zistili významné rozdiely hlavne na úrovni jednotlivých skupín (najviac postrehnuteľné), na úrovni identifikačných znakov[6] a navzájom pôsobiacej závislosti premenných (ukazovateľov) len ojedinele.

Pre zjednodušenie výsledky (len štatisticky významné) uvádzame chronologicky, podľa identifikačných znakov a v schematickej podobe.

SS-SM vs lokalita vs rozvoj a, b, c

Rozdiely na úrovni skupín:

SS-SM₁₉₅ vs lokalita vs rozvoj a: $F=9,72$; $p= 0,021$ $M_{SS}= 4,61$; $M_{SM}= 5,24$

SS-SM₁₉₅ vs lokalita vs rozvoj a: $F=6,23$; $p= 0,013$ $M_{SS}= 4,45$; $M_{SM}= 4,99$

SS-SM₁₉₅ vs lokalita vs rozvoj c: $F=31,67$; $p= 0,0000$ $M_{SS}= 3,91$; $M_{SM}= 5,18$

Rozdiely na úrovni lokality:

SS-SM₁₉₅ vs lokalita vs rozvoj a: $F=5,27$; $p= 0,022$ $M_m= 4,69$; $M_v=5,16$

SS-SM₁₉₅ vs lokalita vs rozvoj c: $F=6,87$; $p= 0,0095$ $M_m= 4,25$; $M_v=4,84$

SS-SM vs rod vs rozvoj a, b, c

Rozdiely na úrovni skupín:

SS-SM₁₉₅ vs rod vs rozvoj a: $F=4,38$; $p= 0,038$ $M_{SS}= 4,69$; $M_{SM}=5,14$

SS-SM₁₉₅ vs rod vs rozvoj b: $F=3,96$; $p= 0,048$ $M_{SS}= 4,47$; $M_{SM}=4,93$

SS-SM₁₉₅ vs rod vs rozvoj c: $F=23,24$; $p= 0,000$ $M_{SS}= 3,96$; $M_{SM}=5,13$

Rozdiely na spoločnej úrovni:

SS-SM₁₉₅ vs rod vs rozvoj a: $F=4,36$; $p= 0,038$ $M_{SS}=4,69$ $M_{SM}=5,14$

$F=4,47$; $p= 0,036$ $M_{SS-m}= 4,81$; $M_{SS-ž}= 4,57$; $M_{SM-m}=4,80$; $M_{SM-ž}=5,48$

SS-SM vs vzdelanie vs rozvoj a, b, c

Rozdiely na úrovni skupín:

SS-SM₁₉₅ vs vzdelanie vs rozvoj a: $F=9,94$; $p= 0,019$ $M_{SS}= 4,69$; $M_{SM}=5,31$

SS-SM₁₉₅ vs vzdelanie vs rozvoj b: $F=7,48$; $p= 0,0068$ $M_{SS}= 4,50$; $M_{SM}= 5,07$

SS-SM₁₉₅ vs vzdelanie vs rozvoj c: $F=33,87$; $p= 0,0000$ $M_{SS}= 3,98$; $M_{SM}= 5,27$

Celkovo môžeme zhrnúť, že uskutočnená štatistická analýza potvrdila, že medzi skupinami v preferencii položiek etnokultúrneho ukazovateľa sa prejavili štatisticky signifikantné rozdiely. Tieto výsledky sú potvrdením našich predchádzajúcich zistení, podľa ktorých slovenská mládež v Maďarsku celkovo preferuje etnokultúrny rozvoj svojej minority intenzívnejšie ako slovenská mládež vzhľadom ku kontaktnej maďarskej minorite. Z pohľadu hodnotenia „seba“ (v prípade SM) a „iných“ (v prípade SS) to nie je až tak prekvapujúce, za zaujímavé však považujeme výsledky prezentovaných detailnejších analýz (skúmanie vzájomných súvislostí), ktoré predsa len prinášajú hlbší pohľad do problematiky a jednoznačnejšie poukazujú na diferencie medzi nimi.

Pokiaľ ide o závislosť s identifikačnými znakmi, prejavila sa iba v prípade lokality, keď rozvoj národnostnej kultúry a školstva je preferované viac respondentmi z vidieckych oblastí. Vzdelanie sa neprejavilo ako činiteľ ovplyvňujúci preferenciu rozvoja národnostnej kultúry, materinského jazyka a národnostného školstva. Jedine v prípade posudzovania národnostnej kultúry sme zaznamenali, že rod respondentov pôsobí ako determinatívny činiteľ v rámci skupín, keď u Slovákov v SR ho preferujú viac muži a u Slovákov v MR viac ženy.

4. Sumarizácia a záver

Zo štruktúry etnokultúrneho ukazovateľa (rozvoj národnostnej kultúry a materinského jazyka) vyplynulo, že obidve jazykové skupiny (SM aj SS) súhlasia s názorom o potrebe rozvíjať národnostnú kultúru a materinský jazyk minorít. Minoritné postavenie slovenskej mládeže v MR však rezultuje v zvýšenom dôraze na ich rozvoj.

Respondenti obidvoch jazykových skupín pri posúdení potreby rozvoja národnostnej kultúry aj materinského jazyka najčastejšie volili pozitívne varianty škály. Pritom slovenská mládež v Maďarsku, ako minorita, intenzívnejšie pocítovala potrebu rozvoja národnostnej kultúry než slovenská mládež, ako majorita, posudzujúca potreby maďarskej minority v SR

Pri posúdení potreby rozvoja národnostného (slovenského) školstva skupina Slovákov v Maďarsku najčastejšie volila pozitívne varianty škály, skupina Slovákov na Slovensku je k potrebe rozvoja maďarského národnostného školstva rezervovanejšia.

Z detailnejších analýz sú zrejmé rozdiely v hodnotení v rámci jednotlivých skupín. Slováci v SR rozvoj predmetných položiek etnokultúrneho ukazovateľa vnímajú diferencovane - najviac preferujú rozvoj národnostnej (maďarskej) kultúry, tesne za ním materinský (maďarský) jazyk u kontaktného (maďarského) etnika, na rozvoj maďarského národnostného školstva majú celkovo ambivalentný názor. Názory Slovákov v MR sú viac menej vyvážené, orientované jednoznačnejšie pozitívnym smerom. Pritom vo všeobecnosti najväčší význam pripisujú zhodne rozvoju národnostnej (slovenskej) kultúre a národnostnému

(slovenskému) školstvu. Ich pozícia hodnotenia na škále je posunutá pozitívnejším smerom (s vyššou intenzitou súhlasu) ako v prípade rozvoja materinského jazyka. Táto skutočnosť je potvrdením výsledkov predchádzajúcich výskumných zistení v radoch slovenskej minority v Maďarsku (Homišínová, 2003, 2006, 2008; Uhrinová, 2002), na základe ktorých najmä slovenská národnostná kultúra je tým stmelujúcim prvkom, ktorá najviac upevňuje a rozvíja identitu slovenskej minority v Maďarsku. Slovenský jazyk u nich vystupuje ako „druhoradý“ činiteľ, vzhľadom k príznačnej tendencii k slovensko/maďarskej dvojazyčnosti s výraznou dominanciou používania maďarského jazyka (Divičanová, 1999, 2002; Žiláková, 2002, 2004).

Pokiaľ ide o závislosť s identifikačnými znakmi, prejavila sa iba v prípade lokality, keď rozvoj národnostnej kultúry a školstva je preferovaný viac respondentmi z vidieckych oblastí. Vzdelanie sa neprejavilo ako činiteľ ovplyvňujúci preferenciu rozvoja národnostnej kultúry, materinského jazyka a národnostného školstva. Jedine v prípade posudzovania národnostnej kultúry sme zaznamenali, že rod respondentov pôsobí ako determinatívny činiteľ v rámci skupín, keď u Slovákov v SR ho preferujú viac muži a u Slovákov v MR viac ženy.

Zo skúmania vzájomných súvislostí medzi ukazovateľom etnokultúrneho rozvoja a identifikačnými znakmi respondentov vyplynulo, že táto sa prejavila iba v prípade lokality, keď rozvoj národnostnej kultúry a školstva je preferovaný viac respondentmi z vidieckych oblastí. Vzdelanie sa neprejavilo ako činiteľ ovplyvňujúci preferenciu rozvoja národnostnej kultúry, materinského jazyka a národnostného školstva. Jedine v prípade posudzovania národnostnej kultúry sme zaznamenali, že rod respondentov pôsobí ako determinatívny činiteľ v rámci skupín, keď u Slovákov v SR ho preferujú viac muži a u Slovákov v MR viac ženy.

Celkovo môžeme zhrnúť, že uskutočnená analýza potvrdila, že medzi skúmanými skupinami slovenskej mládeže v SR a MR sa v preferencii položiek etnokultúrneho ukazovateľa prejavili štatisticky signifikantné rozdiely. Tieto výsledky sú potvrdením úvah, podľa ktorých slovenská mládež v Maďarsku celkovo intenzívnejšie preferuje etnokultúrny rozvoj svojej minority ako slovenská mládež vzhľadom ku kontaktnej maďarskej minorite.

Opinions of Slovak Youth in Slovakia and Hungary about Ethno-Cultural Development of Ethnic Minorities

The main purpose of this article is to perform an analysis of present situation of lingual-communication behaviour of the Slovak youth in a situational context of intra-ethnic utilization of spoken Slovak language. There will be analysed two language groups: the Slovak youth living in Hungary, i.e. the ethnic minority and the Slovak youth living on the mixed (Slovak-Hungarian) territory of Slovakia, i.e. the ethnic majority.

Použitá literatúra a pramene

DIVIČANOVÁ, A. *Jazyk, kultúra, spoločnosť. Etnokultúrne zmeny na jazykových ostrovoch v Maďarsku*. Békešská Čaba - Budapešť, 1999, 335 s.

DIVIČANOVÁ, A. *Dimenzie národnostného bytia a kultúry*. Békešská Čaba : Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku, 2002, 533 s.

HOMIŠINOVÁ, Mária. *Slovenská inteligencia v Maďarsku v zrkadle sociologického výskumu. (Vybrané výsledky skúmania stavu etnickej identity)*. Békešská Čaba : Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku, 2003, 301 s.

HOMIŠINOVÁ, Mária. *Etnická rodina Slovákov, Chorvátov a Bulharov žijúcich v Maďarsku v zrkadle sociologického výskumu. (Teoretická a empirická komparatívna analýza skúmania etnických procesov slovanských minorít)*. Békešská Čaba : Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku, 2006, 350 s.

HOMIŠINOVÁ, Mária. *Identitás, nyelvháználát, asszimiláció. Etnikai folyamatok a magyarországi kisebbségi családokban*. Budapest : Gondolat 2008, 298 s.

Homišínová, Mária. Slováci v Maďarsku a Maďari na Slovensku (empirická analýza konštrukcie etnickej identity). In: *Človek a spoločnosť*, 2009, roč. 12, č. 1, dostupné na <http://www.saske.sk/cas/zoznam-rocnikov/2009/1/5854/>

ČUKAN, J. Materinský jazyk a etnická identifikácia. In: *Slovenčina v menšinovom prostredí. (Materiály z*

medzinárodnej konferencie Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku). Békešská Čaba : Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku, 2004, s. 347-355.

ČUKAN, Jaroslav. Modifikácia multietnického kultúrneho komplexu. In: Divičanová, Anna - Tóth, Alexander, Ján - Uhrinová, Alžbeta (Eds.). *Kultúra, jazyk a história Slovákov v Maďarsku. (Materiály z jubilejnej interdisciplinárnej medzinárodnej vedeckej konferencie z príležitosti 15. výročia založenia Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku)*. Békešská Čaba : Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku, 2006, s. 318-324.

ČUKAN, Jaroslav. Posuny v kvalite a intenzite vzťahov na etnokultúrnej hranici. In: MICHALÍK, Boris (Ed.). *Dynamika akulturácie na etnickej hranici*. Nitra: FF UKF, 2011, s. 7-14.

LENOVSKÝ, Ladislav. Multikulturalizmus : filozofia - konflikt - optimálny model spolužitia (?) In: *Acta Nitriensiae 10* : reprezentačný zborník Filozofickej fakulty UKF v Nitre. Nitra, 2008, s. 132-148.

LENOVSKÝ, Ladislav. Identity : (Today) a commodity among others (?). In: *Filozofia*, 2005, roč. 60, č. 7, s. 536-541.

LENOVSKÝ, Ladislav. Kontexty identity. In: *Ethnologia Actualis Slovaca: revue pre výskum kultúr etnických spoločenstiev*, 2006, č. 6, s. 12-24.

LENOVSKÝ, Ladislav. Kultúrne dedičstvo v multikultúrnom svete. In: *Cestovný ruch a kultúrne dedičstvo*. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2008, s. 98-115.

MICHALÍK, Boris. Etnicita a jej dôležitosť v živote príslušníkov minorít. In: Michalík, Boris (Ed.). *Dynamika akulturácie na etnickej hranici*. Nitra : FF UKF, 2011, s. 24-29.

ŽILÁKOVÁ, M. Dvojjazyčnosť Slovákov v Maďarsku. In: *Bilingvizmus (minulosť, prítomnosť, budúcnosť)*. Bratislava : FF UK, 2002, 69 s.

ŽILÁKOVÁ, M. Slovenčina v Maďarsku na začiatku 21. storočia. In: Uhrinová, A. - Žiláková, M. (Eds.). *Slovenčina v menšinovom prostredí*. Békešská Čaba : Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku, 2004, s. 433-441. ISBN 963 86573 2 4.

[1] O vzťahu materinského jazyka a etnickej identifikácie bližšie Homišinová 2003, 2006, 2008, 2009; Čukan 2004, 347-355.

[2] Je zaujímavé, že mnohé radikálne, rasistické a xenofóbne hnutia a prúdy vznikajú, možno na prvý pohľad paradoxne, práve v etnicky homogénnom prostredí, kde „tých druhých“ osobne nepoznajú.

[3] O bilingvizme Slovákov v Maďarsku bližšie: Divičanová 1999, 2002; Žiláková 2002, 2004.

[4] O koncepte projektu pozri príspevok M. Homišinovej v tomto čísle časopisu: Koncept výskumného projektu...

[5] Keďže išlo o študentov jednotlivých ročníkov stredných a vysokých škôl, pracovne sme ich nazvali stredoškólači (sš) a vysokoškólači (vš) Z toho dôvodu sa vzdelanie respondentov kryje s ich vekom, t. j. dvomi vekovými kategóriami: mladší študenti (15-19 roční) a starší študenti (20-25 roční).

[6] Zastúpenie respondentov z hľadiska identifikačných znakov sprístupňuje článok M. Homišinovej: Koncept výskumného projektu ... uvedený v tomto čísle časopisu.